

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Relacions Laborals

SOCIOLOGIA DE L'ESTRUCTURA DE L'OCUPACIÓ A CATALUNYA

SEGON CURS
Segon Quadrimestre
CURS 2001-2002

Assignatura Optativa
Crèdits Totals: 3

PROFESSORS:
Angel Belzunegui Eraso

DEPARTAMENT DE GESTIÓ D' EMPRESES

PROGRAMA I INFORME PREVI DE PLANIFICACIÓ DE L'ASSIGNATURA

Nom Assignatura: Sociologia de l'Estructura de l'Ocupació a Catalunya

Àrea de coneixement o Unitat Docent: Sociologia

Ensenyament: Diplomatura de Relacions Laborals

Centre: Facultat de Ciències Jurídiques

Caràcter Assignatura: ☐ Obligatoria ☒ Optativa
☐ Anual ☒ Quadrimestral ☐ 1Q ☒ 2Q

Nombre de Crèdits: 3

Curs: ☐ Primer ☒ Segon ☒ Tercer ☐ Quart
Cicle: ☒ Primer ☐ Segon ☐ Doctorat

Curs Acadèmic (indicar els anys): 2001-2002

Professors que imparteixen aquesta assignatura: Angel Belzunegui Eraso

JUSTIFICACIÓ ASSIGNATURA

Els canvis que es produeixen en l'àmbit productiu i del treball estan molt relacionats amb l'estructura de les ocupacions d'un territori determinat. Fenòmens com el de la globalització, el de la flexibilitat i l'anomenada revolució tecnològica, estan continuament transformant els perfils de les ocupacions i el mercat de treball. La importància que els poders públics i els agents privats donen a l'adequació del mercat de treball justifica l'estudi detallat de: 1) l'estructura de les ocupacions i la seva evolució (una perspectiva descriptiva, sincrònica i diacrònica); 2) els factors explicatius de les estructures de les ocupacions i la seva evolució (una perspectiva explicativa), i 3) les implicacions socials que tenen dites estructures (una perspectiva crítica).

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

1. Analitzar l'estructura de les ocupacions i les teories sobre el mercat de treball des de la perspectiva sociològica.
2. Comprendre les transformacions i canvis en l'estructura de les ocupacions i del mercat de treball en relació als factors que les determinen.
3. Entendre l'estructura de les ocupacions com una estructura dinàmica i com un procés social en el que es dona un accés i repartiment de recursos distribuïts segons factors socioeconòmics.
4. Conèixer les implicacions socials i productives dels discursos que es realitzen sobre el mercat de treball i les ocupacions.
5. Conèixer l'estructura de les ocupacions i la seva evolució a Catalunya.
6. Assolir les habilitats necessàries per efectuar una anàlisi de l'estructura de les ocupacions i el mercat de treball.
7. Identificar els factors rellevants que afecten al desenvolupament dels mercats de treball i la seva relació amb el territori.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Tema 1.

Teoria sociològica sobre el mercat de treball: enfocament neoclàssic, institucional i marxista. Principals conceptes, dimensions i categories analítiques dels enfocaments en l'estudi del sistema d'ocupacions i del mercat de treball.

Tema 2.

Sectors productius: el procés de terciarització. Evolució del sistema productiu als països industrialment avançats i a Catalunya. Evolució de les taxes d'activitat, ocupació i atur. Canvis en els sistemes d'ocupacions. Demandes del teixit empresarial i adequació de la mà d'obra. Els sistemes de classificació professionals.

Tema 3.

Segmentació del mercat de treball. Revisió crítica de la teoria de la segmentació del mercat de treball. Homogeneïtat i/o heterogeneïtat en les ocupacions. La relació entre segmentació, condicions de treball i condicions de vida.

Tema 4.

Els mercats interns de treball a les empreses. Reproducció dels sistemes ocupacionals dins de les empreses. Criteris de selecció i promoció de personal. Capacitat de negociació i negociació distribuïda en els mercats interns de treball. Exemples de mercats interns a les empreses catalanes.

Tema 5.

Innovació tecnològica, qualificació i ocupacions. La evolució tecnològica i les seves implicacions en les demandes de qualificacions. La reformulació de les ocupacions segons

el grau tecnològic de les empreses. El debat obert sobre necessitats de formació i requalificació de la mà d'obra.

Tema 6.

Els/les joves i la seva inserció laboral. Anàlisi de l'estructura de les ocupacions segons la variable grups d'edat i la variable gènere. Trajectòries d'inserció en el mercat de treball segons classe social, gènere, edat i nivell d'instrucció.

Tema 7.

La feminització de les professions. Anàlisi de la tendència cap a la feminització de certes professions. Exemples de feminització professional. Feminització i garanties laborals: condicions de treball del col·lectiu de dones. La necessitat del l'anàlisi des de la teoria de la producció/reproducció de l'estructura ocupacional.

Tema 8.

Immigració i distribució en ocupacions. Localització dels col·lectius d'immigrants en el mercat de treball. Adequació de les ocupacions reals amb les competències i credencials dels immigrants.

Tema 9.

Nous jaciments d'ocupació. Anàlisi de la generació de les anomenades noves ocupacions. Requeriments de les noves ocupacions. El paper del sector públic i del sector serveis en la creació de nous jaciments d'ocupació.

Tema 10.

La centralitat del treball: ¿fi del treball o treball sense fi? Conclusions en relació a la centralitat del treball com a eix estructurador de la vida dels individus. Anàlisi de les trajectòries laborals dels individus en les societats industrialment avançades.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- Alonzo, Ph. y Liaroutzos, O. (2000), "Secretarias, carreras a la zaga", en M. Maruani, Ch. Rogerat y T. Torns (dirs.), *Las nuevas fronteras de la desigualdad*, Icaria, Barcelona.
- Anisi, D. (1997), "El nou model de repartiment del temps de treball" en *Anuari Sociolaboral de Catalunya*.
- AA.VV. (1995) *Classificació Internacional Uniforme d'Ocupacions*, Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Braverman, H. (1994), "Trabajo y capital monopolista" en Finkel, L., *La organización social del trabajo*, Ediciones Pirámide, Madrid.
- Brunet, I. y Belzunegui, A. (2001), *Flexibilidad y formación. Una crítica sociológica al discurso de las competencias*, Ariel, Barcelona.
- Brunet, I.; Belzunegui, A. (2000) *Empresa y estrategia en la perspectiva de la competencia global*, Barcelona: Ariel.
- Brunet, I. et al. (2001), *Joves i transició al mercat laboral*, Pòrtic, Barcelona.

- Caprile, M., Vallvé, C. i Moreno, D. (1998), "El mercat de treball a Catalunya" en *La Societat Catalana*, Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.
- Castañó, C. (1994) *Tecnología, empleo y trabajo en España*, Madrid: Alianza Editorial.
- Chase-Dunn, "Centro y periferia" en Finkel, L. (1994) *La organización social del trabajo*. Ediciones Pirámide, Madrid
- Finkel, L. (1994) *La organización social del trabajo*. (pp. 45-69) Ediciones Pirámide, Madrid.
- García Brossa, G. (1997), "Ocupació i Atur a Catalunya el 1996" en *Anuari Sociolaboral de Catalunya*.
- Grup d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (1996) *Economía, Trabajo y Empresa*, Madrid: CES.
- Jordana, J. (1998), "Les organitzacions sindicals a Catalunya" en *La Societat Catalana*, Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.
- Jordana, J. (1997), "L'afiliació sindical a Catalunya: cap a la construcció de sèries de dades anuals" en *Anuari Sociolaboral de Catalunya*.
- Lope, A. (1997), "La regulació de les relacions laborals a les quatre regions motores d'Europa: El cas de Catalunya" en *Anuari Sociolaboral de Catalunya*.
- Lope, A. y Martín Artiles, A. (1995), "Las relaciones entre formación y empleo: ¿Qué formación para qué empleo?" en *Revista de Economía y Sociología del Trabajo*. Núm 27-28/Marzo-junio.
- Martín Artiles, A. (1997), "Política de formació a l'empresa: l'acord sobre formació continua a Catalunya" en *Anuari Sociolaboral de Catalunya*.
- Miguelé, F. (1998), "Divisió social del treball. Evolució de l'estructura social a Catalunya". en *La Societat Catalana*, Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.
- Miguelé, F. (1998), "Divisió social del treball. Evolució de l'estructura social a Catalunya", en *La Societat Catalana*, Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona.
- Rogerat, Ch. (2000), "Introducción: Los/as maltratados/as del empleo", en M. Maruani, Ch. Rogerat y T. Torns (dirs.), *Las nuevas fronteras de la desigualdad*, Icaria, Barcelona.
- Schweitzer, S. (2000), "Localizar a las mujeres en el trabajo", en M. Maruani, Ch. Rogerat y T. Torns (dirs.), *Las nuevas fronteras de la desigualdad*, Icaria, Barcelona.
- Therborn, G. (1989) *¿Por qué en algunos países hay más paro que en otros?*, València: Alfons El Magnànim.
- Toharia, L. (Comp.) (1983) *El mercado de trabajo: Teorías y aplicaciones*, Madrid: Alianza Universidad Textos.
- Torns, T. (2000), "Paro y tolerancia social de la exclusión: el caso de España", en M. Maruani, Ch. Rogerat y T. Torns (dirs.), *Las nuevas fronteras de la desigualdad*, Icaria, Barcelona.
- Wood, S. (1994), "El debate sobre la descalificación", en L. Finkel, *La organización social del trabajo*. Ediciones Pirámide, Madrid

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- AA.VV. (1995) *Els mercats de treball de Catalunya, 1981-1986-1991*, Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Brunet, I.; Pastor, I. (1997) *Educación, trabajo y género*, Barcelona: Ediciones LU.
- Carrasquer, P.; Torns, T. (1993) *El absentismo laboral en el servicio de hostelería del Consorci Hospitalari del "Parc Taulí de Sabadell"*, Working Papers nº 3, UAB - Departament de Sociologia.
- Carrasquer, P.; Torns, T. (1993) *Las mujeres en paro de larga duración del Vallès Occidental*, Working Papers nº 4, UAB -Departament de Sociologia.
- Casal, J.; Masjuan, J.; Planas, J. (1991) *La inserción social y profesional de los jóvenes*, Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.
- Institut Català de la Dona, *Dona, Mercat de Treball i formació a Catalunya*, Barcelona, ICD, 1995.
- Lope, A.; Martín, A. (1993) "Cambio técnico y recualificación: formación y adquisición de las cualificaciones en la empresa", *Sociología del Trabajo* nº 19, Madrid.
- Maruani, M. (1991) "La construcción social de las diferencias por sexo en el mercado de trabajo", *Revista de Economía y Sociología del Trabajo*, 13y 14, Madrid.
- Miguelé, F.; Lope, A.; Recio, A.; Roca, J. (1995) "Trabajo y profesiones. El caso de Cataluña", *Sociología del Trabajo* nº23, Madrid.
- Recio, A. (1994) "Paro, flexibilización del mercado laboral en España. Comentarios a una reforma", Working Paper, Barcelona: UAB.
- Toharia, L. (1991) "El paro femenino en España: algunas cuestiones para el análisis" en *Revista de Economía Sociología del Trabajo* nº 13-14, Madrid.

CRITERIS D'AVUACIÓ

L'avaluació final consta de dues parts; la primera equival a un 75% de la nota i és el resultat d'un examen final, individual i presencial. La segona equival al 25% de la nota final, i és el resultat de la realització d'un treball en equip sobre un tema triat pel grup d'alumnes amb el vist-i-plau del professor; el tema d'aquest treball ha d'estar relacionat amb els continguts teòrics i pràctics desenvolupats al llarg del curs; aquest treball haurà de ser presentat oralment pel grup d'alumnes en una sessió de classe pràctica a la manera de comunicació. Els materials per a l'examen són els apunts de les sessions de classe i el conjunt de les lectures obligatòries especificades pel professor.

METODOLOGIA DOCENT

La part teòrica de l'assignatura es basarà en classes magistrals expositives, fent servir mitjans com ara transparències i vídeos, fomentant la participació de l'alumnat, particularment al final de l'exposició cercant la implicació i participació de l'alumnat. Les classes pràctiques es centraran en la discussió a classe en forma de seminari de materials de lectura sobre els temes tractats. En les sessions pràctiques es posarà atenció a l'anàlisi de la informació quantitativa sobre els temes tractats. Els temes a tractar en les sessions pràctiques seran:

1. Conceptes bàsics relatius a l'estructura ocupacional: població activa, ocupada, aturada, inactiva...

2. Elaboració de dades referents a l'estructura ocupacional: taxes, índex, percentatges, distribucions univariants i bivariants.
3. Dades estadístiques longitudinals. Anàlisi de l'evolució en els darrers anys.
4. Anàlisi comparativa amb altres regions espanyoles i europees.

També en les sessions pràctiques i a mesura que avancin els treballs de l'alumnat, es dedicaran sessions a exposar la marxa dels treballs i finalment l'exposició dels resultats dels mateixos.